

สองทศวรรษงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทย Two Decade Ethnomusicology Research in Thailand.

ยศพนธ์ นิตยแสวง* รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง*

Yodsapon Nitsawaeng* Associate Professor Doctor Panya Roongruang*

สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี *

Doctor of Philosophy (Music), Faculty of Music, Bangkok Thonburi University*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทย ในรอบ 20 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2540–2560 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสารและใช้ตารางวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คุณลักษณะของวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จำนวน 429 เรื่อง

ผลการวิจัย พบว่า

ชื่อหลักสูตรและสาขามีความแตกต่างกันซึ่งมีทั้งตรงและไม่ตรงตามลักษณะของศาสตร์ทางมานุษยดุริยางควิทยา งานวิจัยร้อยละ 75.52 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา และร้อยละ 24.48 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดุริยางควิทยาและระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร พื้นที่ในการศึกษาวิจัยภายในประเทศทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จำนวน 398 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 89.98 โดยพื้นที่ภาคกลางมีมากกว่าภาคอื่น ๆ ร้อยละ 52.91 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีไทย ดนตรีสากล และการวิเคราะห์บทเพลงมากที่สุดถึงร้อยละ 29.84 รองลงมาเป็นเนื้อหาประเภทดนตรีกับพิธีกรรมและเพลงพื้นบ้านและอื่น ๆ งานวิจัยปี 2546 ในระดับปริญญาโทพบมากที่สุดถึงร้อยละ 8.15 น้อยที่สุดร้อยละ 0.7 ในปี 2558 และปี 2557 ในระดับปริญญาเอกพบมากที่สุด ถึงร้อยละ 2.79 น้อยที่สุดในปี 2553 ร้อยละ 0.7 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร้อยละ 25.76 ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการแต่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ร้อยละ 18.19 เป็นตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และร้อยละ 63.64 ไม่สำเร็จการศึกษาในสาขาดนตรี

คำสำคัญ : มานุษยดุริยางควิทยา, 20 ปีการวิจัยทางดนตรี, การวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทย

Abstracts

This research aims to Study the characteristics of ethnomusicological research in Thailand over 20 years between 1997 and 2017 by using document research methodology and using analytical tables as a tool. In analyzing the characteristics of thesis at the master's and doctoral level, 429 topics.

The results of the research revealed that:

The names of the courses and the branches differ both directly and not according to the nature of the ethnomusicology. 75.52 percent of the research used research methods in ethnomusicology. And 24.48 percent use the method of musicology and documentary research methodology. In the domestic research studies at both master's and doctorate

degrees, 398 topics, accounting for 89.98 percent, with the central region being 52.91 percent more than other regions. The research that studied Thai music, Western music and music analysis was the most found at 29.84%, followed by music and rituals and folk music and others. The 2003 research at the master's degree was the most common at 8.15 percent, the lowest in 2015, 0.7 percent, and in 2014 at the doctorate level, the most common 2.79 percent, the lowest in 2010, 0.7 percent. 25.76% of Thesis Advisors did not have an academic position, but have a doctoral degree, 18.19% are assistant professors and 63.64% non-graduate in musicology degree.

Keywords: Ethnomusicology, 20 years of music research, Research in ethnomusicology in Thailand.

บทนำ

มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เกิดขึ้นแห่งแรกในทวีปยุโรปราวกลางศตวรรษที่ 18 ด้วยเหตุผลจากความสนใจในการศึกษาดนตรีชาติอื่นๆ ที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก ยุคแรกเริ่มสาขานี้ใช้คำว่า “ดุริยางควิทยาเปรียบเทียบ” (Comparative Musicology) โดย ศาสตราจารย์คาร์ล สตัมพ์ (Professor Carl Stumpf) นักมานุษยดุริยางควิทยาชาวเยอรมัน เป็นผู้บัญญัติคำนี้ในปี 1885 ต่อมาปี 1950 แจ๊ป คูนส์ (Jaap Kunst) นักมานุษยดุริยางควิทยาชาวดัตช์ ได้บัญญัติศัพท์คำว่า “Ethnomusicology” และใช้แทนคำว่าดุริยางควิทยาเปรียบเทียบ การเรียนการสอนด้านมานุษยดุริยางควิทยาเจริญเติบโตในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกาตามแนวทางที่แตกต่างกัน (ปัญญา รุ่งเรือง, 2546)

เมื่อความรู้ทางมานุษยดุริยางควิทยาได้ขยายขอบเขตอย่างแพร่หลายทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้นักวิชาการทางดนตรีของประเทศไทยเริ่มสนใจเข้าศึกษาหลักสูตรตามสถาบันต่าง ๆ ในต่างประเทศมากขึ้น ดังที่ อานันท์ นาคคง (2552) ได้กล่าวถึง นักมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยที่ไปศึกษาในต่างประเทศ ไว้ในบทความ เส้นทางสายมานุษยวิทยาดนตรีในประเทศไทย ว่า นักมานุษยวิทยาดนตรีจบการศึกษาที่ School of Oriental and African Studies, University of London ได้แก่ อาจารย์ อานันท์ นาคคง ดร.ดุชนิ สว่างพิบูลย์พงศ์ อีกหนึ่งสถาบัน คือ York University ได้แก่ ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์, ดร.บุษกร สำโรงทอง ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกามีสถาบันที่คนไทยนิยมไปศึกษา คือ Kent State University ได้แก่ ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์, ดร.ไพวัลย์ นาหนองขาม, รศ.ดร.ปัญญา รุ่งเรือง นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาทางมานุษยวิทยาดนตรีในเอเชีย เช่น University of Philippines ได้แก่ รศ. อรรพรรณ บรรจงศิลป์ และสถาบัน Banaras Hindu University ในประเทศอินเดีย ได้แก่ รศ.ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์, ดร.สุพรรณิ เหลืองบุญชู เป็นต้น

นักวิชาการที่กล่าวข้างต้นได้กลับมาทำหน้าที่เป็นประธานหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในประเทศไทย อาทิ รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร รองศาสตราจารย์ดร.ปัญญา รุ่งเรือง ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นต้น ซึ่งในแต่ละหลักสูตรต่างมีปรัชญา

และแนวคิด ขอบเขตทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา ในการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะตามแนวของตนเอง

โดยปรัชญาแนวคิดและขอบเขตทางด้านมานุษยดุริยางควิทยานั้นมีลักษณะเฉพาะทางที่แตกต่างไปจากศาสตร์แขนงอื่น ๆ เป็นศาสตร์ที่มีการบูรณาการสาขาวิชาหลากหลายเข้าด้วยกันในการศึกษาเรื่องราวดนตรีของแต่ละวัฒนธรรม ที่ไม่เฉพาะศึกษาแค่ตัวดนตรีเพียงอย่างเดียว หากต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวัฒนธรรมของผู้คนที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม โดยใช้วิธีการศึกษาภาคสนามบูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางด้านดุริยางควิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ระเบียบวิธีวิจัย ปรัชญา จิตวิทยา สื่อสารมวลชน วาทกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น สุกฤษ์ เจริญสุข (2530) ได้กล่าวถึงปรัชญาแนวคิดและขอบเขตทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ในบทความในวารสารเพลงดนตรีว่า มานุษยดุริยางควิทยา เป็นการศึกษาทั้งดนตรีและองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเข้าไปด้วยกัน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาดนตรีใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก (Non - Western Art Music) และการศึกษาดนตรีทุกรูปแบบในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เช่น ดนตรีพื้นเมือง ดนตรีของชนกลุ่มน้อย ดนตรีสมัยนิยม ดนตรีเพื่อการค้า ฯลฯ Jaap Kunst (1959) ได้อธิบายถึง ขอบข่ายในการศึกษาทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาว่าสิ่งที่ต้องศึกษาในการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา คือ การศึกษาดนตรีดั้งเดิมและเครื่องดนตรีของวัฒนธรรมทุกระดับชั้นของมนุษย์ชาติ รวมทั้งดนตรีพื้นบ้านและดนตรีทุกอย่างที่อยู่นอกระบบดนตรีตะวันตก Alan Merriam (1997) กล่าวสรุปไว้ในหนังสือ Anthropology of Music ว่า งานของนักมานุษยดุริยางควิทยาเป็นการศึกษาดนตรีเพื่อที่จะเข้าใจวัฒนธรรมอย่างทอ้งแท้ ดังนั้น การศึกษาดนตรีจึงไม่ใช่สิ่งสุดท้ายแต่ต้องศึกษาอีกมากกว่าการวิเคราะห์ดนตรี ทั้งนี้เพื่อให้ดนตรีเป็นสิ่งที่เปิดเผยถึงความคิด ปรัชญา สังคม และเรื่องราวอื่น ๆ ที่อยู่เบื้องหลังดนตรีของผู้คนในสังคมที่จะเข้าไปศึกษา Bruno Nettl (1983) ให้คำนิยามของการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา ว่าเป็นศาสตร์ที่มีการผสมผสานกันระหว่างหลักวิชาดุริยางควิทยากับชาติพันธุ์วิทยา สาขามานุษยดุริยางควิทยาศึกษาดนตรีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของมนุษย์ Seeger (1992) ได้ให้แนวทางการศึกษาทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ในหนังสือ Styles of Musical Ethnography ว่า ดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าไปรับและซึมซับมาจากวัฒนธรรม หรือจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ การศึกษาหรือการบันทึกเรื่องราวระหว่างมนุษย์กับดนตรีเพื่อจะให้ได้รู้ว่าการศึกษาดนตรีมีบทบาทต่อวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของผู้คน Helen Myers (1992) กล่าวถึง มานุษยดุริยางควิทยา ว่าเป็นศาสตร์ที่ประกอบด้วย การศึกษาดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีที่อยู่ทางตะวันออก และดนตรีร่วมสมัยในแบบดั้งเดิมในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของดนตรี บทบาทและหน้าที่ของดนตรีในสังคม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการศึกษาดนตรีแบบฉบับของชาวตะวันตก

หากพิจารณาถึงแนวทางในการศึกษาระเบียบวิธีทางมานุษยดุริยางควิทยา นั้น ปัญญา รุ่งเรือง (2546) ได้กล่าวถึง การวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาสำหรับภาคสนาม ว่าเป็นการวิจัยเน้นที่การศึกษาวิจัยภาคสนาม เหตุเพื่อศึกษาหาความรู้ทางดนตรี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ในแต่ละวัฒนธรรมนั้น ต้องศึกษาสภาพความเป็นจริงในสังคมของมนุษย์เผ่าพันธุ์นั้น ๆ Merriam (1964) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวสรุปเรื่อง ระเบียบวิธีทางมานุษยดุริยางควิทยาไว้ในหนังสือ The Anthropology of Music ว่า วิชามานุษยดุริยางควิทยามีเป้าหมายที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิจัยพฤติกรรมและผลผลิตของมนุษย์ งานของนักมานุษยดุริยางควิทยาเป็นการศึกษาดนตรีเพื่อที่จะเข้าใจวัฒนธรรม เป็นวิธีการที่ต้องใช้ทั้งงานภาคสนามและห้องทดลอง

นอกจากการวิจัยทางมานุษยวิทยาแล้ว ณรงค์ โภธิพิชญานันท์ (2556) ยังกล่าวถึง การวิจัยเอกสาร ว่าเป็นการวิจัยประเภทที่ใช้ข้อมูลจากเอกสารหรือห้องสมุดซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากแหล่งที่มีผู้เก็บเก็บรวบรวมข้อมูลไว้แล้ว งานวิจัยประเภทนี้ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอง และความเป็นนักอ่านอย่างมาก ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความจริงจากข้อเขียน บทความ หรือผลงานการวิจัยค้นคว้าที่ผู้อื่นได้ทำไว้แล้วโดยไม่ใช้สถิติข้อมูลในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ รัตนะ บัวสนธิ์ (2552) กล่าวถึงการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นหาคำตอบจากข้อมูลที่บันทึกไว้ในเอกสารเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลนั้นให้ข้อเท็จจริงในแง่มุมใดบ้าง Scott (2006) กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเอกสาร ว่า การวิจัยเอกสาร หมายถึง การแสวงหาคำตอบหรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยการใช้หนังสือ และเอกสาร ต่าง ๆ และยังคงกล่าวต่อไปว่า การวิจัยเอกสารเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างหนึ่ง (social research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงานหรือสื่ออื่น ๆ แล้วเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเอกสาร สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้วยวิธีเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพส่วนใหญ่ Mogalakwe (2006) อธิบายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเอกสาร ว่า เอกสารแต่ละฉบับนั้นเขียนขึ้นโดยมีเป้าหมายที่อยู่บนสมมติฐานที่แตกต่างกันไป อีกทั้งยังนำเสนอในวิธีและรูปแบบที่แตกต่างกัน การนำข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ นักวิจัยจึงต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสนใจต่อเป้าหมายที่แท้จริงของเอกสาร รวมถึงผู้ใช้ข้อมูลจากเอกสารนั้นอย่างแท้จริงด้วย

จากแนวคิดและปรัชญาด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ยังมีผลของการวิจัยของ สุพัตรา วิไลลักษณ์ (2556) ที่สะท้อนถึงภาพรวมของการศึกษาทางดนตรี เรื่อง การจัดการศึกษาดนตรีไทยในปัจจุบัน ที่พบว่า ชื่อหลักสูตรที่กำหนดให้หลักสูตรดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในลักษณะของแขนงวิชาหรือวิชาเอกดนตรี โดยอยู่ร่วมกับหลักสูตรทางดนตรีอื่น ๆ เช่น หลักสูตรดุริยางคศิลป์ และหลักสูตรดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก และด้านผู้สอนผู้สอนดนตรีไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงจำนวนอาจารย์ประจำอาจไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาดนตรีไทยเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ แต่สถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันได้มีการเชิญอาจารย์พิเศษและวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางและมีชื่อเสียงมาให้ความรู้และสอนทักษะการปฏิบัติในแต่ละเครื่องดนตรี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึง ความหลากหลายของแหล่งที่มาทางความรู้ ทางความคิดของบุคลากรทางด้านมานุษยวิทยาในการจัดการเรียนการสอนด้านมานุษยวิทยาของสถาบันต่าง ๆ ในประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างกันและอาจจะส่งผลให้เกิดความสับสน ความเข้าใจที่หลากหลายไม่ตรงกันทางความรู้ ความคิด ในศาสตร์ทางมานุษยวิทยากับศาสตร์ทางดุริยางควิทยา อันอาจจะก่อให้เกิดความสับสนด้านเนื้อหาสำคัญในการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการทำงานวิจัยของนิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่มีทั้งตรงหรือไม่ตรงตามหลักและแนวทางการศึกษาของสาขาวิชา ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะการศึกษาวิจัยถึงเพื่อสะท้อนถึงคุณลักษณะของงานวิจัยในมิติต่าง ๆ และเป็นปฐมบทในการพัฒนาทางวิชาการทางมานุษยวิทยาในประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตในการศึกษาออกเป็น 3 คือ ด้านเนื้อหา ด้านสถาบัน และด้านระยะเวลา มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและดุษฎีนิพนธ์ในระดับปริญญาเอก ประกอบด้วย 6 สาขา คือ สาขาคณตรีศาสตร์คณิตศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์และวัฒนธรรม สาขาวิชาดนตรีวิทยา สาขาวัฒนธรรมศึกษา สาขาดุริยางคศิลป์และสาขามานุษยดุริยางควิทยา โดยศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสาขาและสถาบันการศึกษา 2. ด้านระเบียบวิธีวิจัย 3. ด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย 4. ด้านประเภทของเนื้อหาในการศึกษาวิจัย 5. ด้านปีที่ศึกษาวิจัย และ 6. ด้านตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. ด้านสถาบัน สถาบันที่ศึกษาคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านมานุษยดุริยางควิทยา และดุริยางควิทยา ประกอบด้วย 5 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. ด้านระยะเวลา ศึกษางานวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและดุษฎีนิพนธ์ในระดับปริญญาเอก ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันทางความรู้ ความคิด ในศาสตร์มานุษยดุริยางควิทยากับดุริยางควิทยา ก่อให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันในด้านการเรียนการสอน ของนิสิต นักศึกษา รวมถึงการศึกษาค้นคว้าที่ไม่ตรงตามลักษณะศาสตร์ ดังนั้นจึงศึกษาเพื่อหาข้อสรุปถึงคุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยในรอบ 20 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีกระบวนการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และดุษฎีนิพนธ์ในระดับปริญญาเอก จากห้องสมุดของแต่ละสถาบันและจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Theses) จากเว็บไซต์ Thailist.com โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตารางวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

3 การสังเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านสาขาและสถาบันการศึกษา 2) ด้านระเบียบวิธีวิจัย 3) ด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย 4) ด้านประเภทของเนื้อหาในการศึกษาวิจัย 5) ด้านปีที่ศึกษาวิจัย และ 6) ด้านตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สรุปผลการวิจัยเป็นตารางวิเคราะห์ทางสถิติ หรือกราฟสถิติ

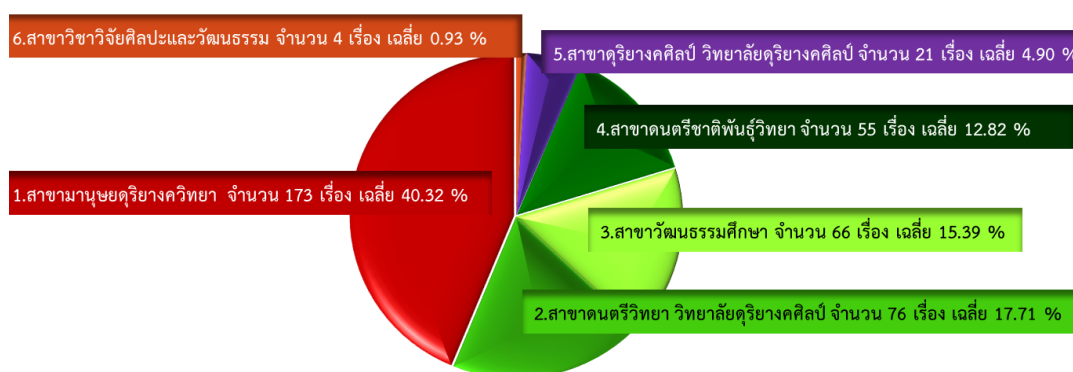
ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยโดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสาขาและสถาบันการศึกษา 2. ด้านระเบียบวิธีวิจัย 3. ด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย 4. ด้านประเภทของเนื้อหาในการศึกษาวิจัย 5. ด้านปีที่ศึกษาวิจัย และ 6. ด้านตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านสาขาและสถาบันการศึกษา

ผลการศึกษาคคุณลักษณะงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาด้านสาขาและสถาบันการศึกษา ปรากฏผลดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนผลงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาแบ่งตามแต่ละสาขาและสถาบันการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา ทั้ง 6 สาขา 5 สถาบัน ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งหมดจำนวน 429 เรื่อง งานวิจัยของสาขามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบมากที่สุด จำนวน 173 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40.32 อนุมานได้ว่า หลักสูตรนี้ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องด้วย ในขณะนั้นเป็นหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนแห่งแรกๆ ของประเทศไทย ค่าใช้จ่ายไม่สูง รวมทั้งมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรง จึงมีผู้ให้ความสนใจเข้ารับการศึกษเป็นจำนวนมาก รองลงมา คือสาขาคณตรีวิทยา มีจำนวน 76 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.71 และสาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 66 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.39 นอกจากนี้ สาขา คณตรีชาติพันธุ์วิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มี 55 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.82 ซึ่งเป็นหลักสูตรทางเลือกใหม่ให้กับผู้ที่สนใจในขณะนั้น ประกอบหลักสูตรนี้มีบุคลากรที่จบการศึกษาเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในสาขานี้โดยตรง อีก 3 สาขานั้นไม่แตกต่างกันมากนัก และงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาเอก มี 34 เรื่อง มากที่สุดคือ สาขาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.67 อีก 2 สาขา มีจำนวนใกล้เคียงกัน

2. ด้านระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาด้านระเบียบวิธีวิจัย ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผลงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาโดยแยกตามระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย/สาขา/เรื่อง	ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา	วิจัยศิลปะและวัฒนธรรม	ดนตรีวิทยา	วัฒนธรรมศึกษา	ดุริยางคศิลป์	มานุษยดุริยางควิทยา	รวม	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
1. วิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา	55	10	56	57	31	115	324	75.52
2. วิจัยทางดุริยางควิทยา	-	-	26	4	10	58	98	22.85
3. วิจัยเอกสาร	-	-	2	5	-	-	7	1.63
รวม	55	10	84	66	41	173	429	100

จากผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology Research) ที่ตรงตามระเบียบวิธีวิจัย จำนวน 324 เรื่อง พบมากที่สุด คือ สาขามานุษยดุริยางควิทยา สาขาที่ใกล้เคียงกันมากมี 3 สาขา คือ สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา สาขาดนตรีวิทยา และสาขาวัฒนธรรมศึกษา อีกสองสาขาไม่ต่างกันมากนัก งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดุริยางควิทยา จำนวน 98 เรื่อง พบมากที่สุด คือ สาขามานุษยดุริยางควิทยา รองลงมาคือ สาขาดนตรีวิทยา อีก 2 สาขาไม่แตกต่างกันมากนักและพบงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร จำนวน 7 เรื่อง

จากผลการวิเคราะห์ ดังกล่าว ร้อยละ 75.52 เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยตรงตามหลักแนวคิดและปรัชญาทางมานุษยดุริยางควิทยา ร้อยละ 22.85 เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยไม่ตรงแนวคิดและปรัชญาทางมานุษยดุริยางควิทยา เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวมุ่งศึกษาตัวดนตรี การวิเคราะห์เพลง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางดนตรี และ ร้อยละ 1.63 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงดุริยางควิทยา ทั้งสิ้น

3. ด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ศึกษางานวิจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ และ พื้นที่ศึกษางานวิจัยตามภูมิภาคที่ศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษางานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาในด้านพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ ปรากฏดังนี้

ภาพที่ 3.1 งานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาในด้านพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยภายในประเทศ และภายนอกประเทศ

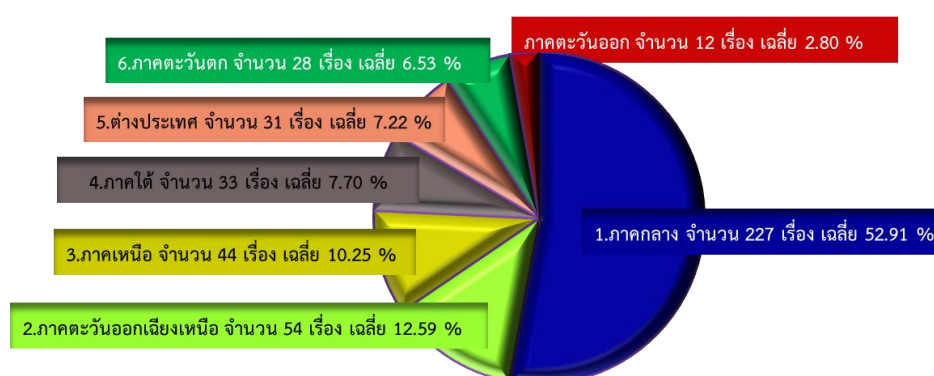

งานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาภายในประเทศ

งานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาภายนอกประเทศ

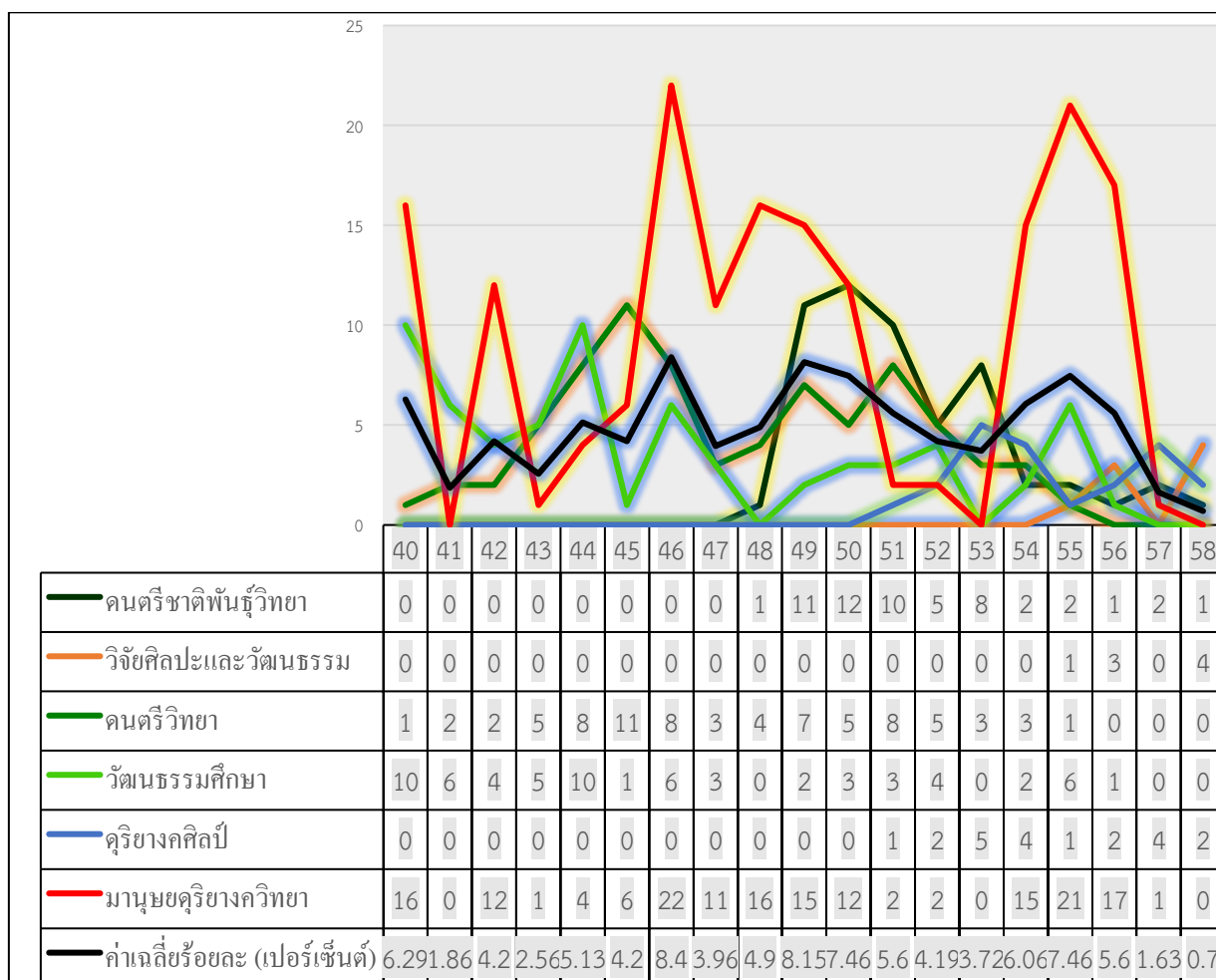
จากผลการวิเคราะห์ มีงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาที่มีพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยภายในประเทศในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก มีจำนวนทั้ง 398 เรื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงถึง ร้อยละ 89.98 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ศึกษางานวิจัยภายในประเทศเป็นที่นิยมและมีหัวข้อประเด็นให้ศึกษาอย่างกว้างขวาง อีกนัยหนึ่ง การศึกษางานวิจัยภายในประเทศมีค่าใช้จ่ายน้อย เวลาที่ใช้ในการเดินทางไปเก็บข้อมูลภาคสนามก็ไม่มากนัก ที่สำคัญ การศึกษางานวิจัยภายในประเทศที่เหมาะสมกับผู้วิจัยที่ต้องทำงานประจำไปด้วย แต่การที่มีพื้นที่ศึกษางานวิจัยภายนอกประเทศน้อยนั้นก็มิใช่ข้อเสีย คือ ทำให้งานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาเหล่านี้ศึกษาเฉพาะเรื่องที่ตนเองสนใจและเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษางานวิจัยภายในประเทศ การที่มีผลการวิจัยพื้นที่ในต่างประเทศน้อยทำให้ขาดข้อมูลทางดนตรีหรือวัฒนธรรมของต่างประเทศ ขาดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในสาขามานุษยดุริยางควิทยา ที่เป็นเช่นนี้ อาจเพราะมีข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายที่สูง การสนับสนุนทุนในการวิจัยมีจำนวนน้อยเกินไป ข้อจำกัดด้านเวลาที่ใช้ในการวิจัย หรือ ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาถิ่นที่ใช้ในพื้นที่วิจัย เป็นต้น

ภาพที่ 3.2 จำนวนผลงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาโดยแยกตามภูมิภาคที่ศึกษา

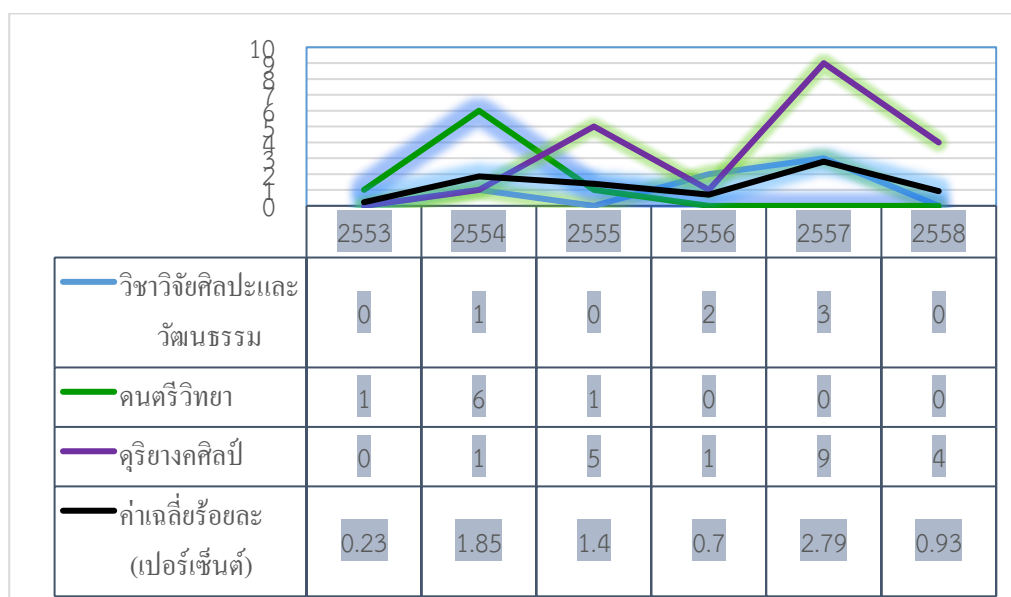

จากผลการวิเคราะห์ มีงานวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาที่มีพื้นที่ศึกษาภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย มากที่สุด คือ ภาคกลาง มีจำนวนถึง 227 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.91 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนถึง 54 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.59 และภาคเหนือจำนวน 44 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ

ตารางที่ 5.1 จำนวนผลงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาโทโดยแยกตามปีที่ศึกษา

ตารางที่ 5.2 จำนวนผลงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาเอกโดยแยกตามปีที่ศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาโดยแยกตามปีที่ศึกษาในปริญญาโท และปริญญาเอก พบว่า งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในปริญญาโทในปีที่มีจำนวนงานวิจัยตั้งแต่ 30 เรื่องขึ้นไป คือ 2546 และปี 2549 ปี 2550 และปี 2555 ปีที่มีจำนวนงานวิจัยตั้งแต่ 20 เรื่องแต่ไม่ถึง 30 เรื่อง คือ ปี 2540 ปี 2554 ปี 2551 ปี 2556 ปี 2544 และปี 2548 ปีที่มีจำนวนงานวิจัยตั้งแต่ 10 เรื่อง แต่ไม่ถึง 20 เรื่องปี 2542 ปี 2545 ปี 2552 และปี 2543 ส่วนปีอื่น ๆ มีงานวิจัยไม่ถึง 10 เรื่อง และปีที่มีงานวิจัยน้อยที่สุด คือ ปี 2558

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในสองทศวรรษของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาโท มีงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาจำนวนมาก พบมากที่สุดคือ สาขาทางมานุษยดุริยางควิทยา มากที่สุดในปี 2546 จำนวน 22 คน ช่วงท้ายทศวรรษแรกสาขาคณิตศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยาปรากฏมีงานวิจัยใกล้เคียงกับสาขามานุษยดุริยางควิทยา ปี 2549 จำนวน 11 คน และ ปี 2550 อีก 12 คน จากข้อมูลดังกล่าว อนุมานได้ว่า สาขามานุษยดุริยางควิทยาเป็นสาขาที่มีผู้ให้ความสนใจเรียนกันจำนวนมาก ได้รับความนิยมนมากกว่าสาขาอื่น ๆ ในรอบสองทศวรรษนี้ ส่วนสาขาอื่น ๆ มีอย่างต่อเนื่องกันทุกปี สาขาที่ไม่ปรากฏงานวิจัยในช่วง 10 ปีแรก คือ สาขาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม และสาขาดุริยางคศิลป์ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรยังไม่เปิดหรือเปิดการเรียนการสอนแล้วแต่ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งหลังปี 2550 เริ่มปรากฏผลงานวิจัยตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ช่วงท้ายของทศวรรษทุกสาขาไม่ปรากฏผลงานวิจัย อนุมานได้ว่าอยู่ระหว่างการศึกษารออยู่ในกระบวนการศึกษาวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาเอก พบเพียง 3 สาขา ทั้งนี้เนื่องจากมี หลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนเพียง 3 หลักสูตร ดังที่ปรากฏในตารางที่ 5.2 ปีที่มีจำนวนงานวิจัยมากที่สุดคือ ปี 2557 จำนวน 12 เรื่อง สาขาที่พบงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยามากที่สุดคือ สาขาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และปีที่มีงานวิจัยน้อยที่สุดคือ ปี 2553 จำนวน 1 เรื่อง ส่วนที่เหลือปีละ 3 -8 เรื่อง ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ผลทั้งสองดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาเอกของประเทศไทยที่มีจำนวนน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับในระดับปริญญาโท ทั้งนี้อาจมีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น บุคลากรในสาขานี้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญโดยตรงมีจำนวนน้อย หรือที่มีอยู่ก็เกษียณอายุราชการ เป็นอาจารย์พิเศษหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันต่าง ๆ หรือผู้ที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับนี้ไม่มีความพร้อมในด้าน เงินทุน เวลา เป็นต้น จึงทำให้ผลงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในระดับปริญญาเอก รอบ 20 ปี นี้มีจำนวนที่ปรากฏไม่มากเท่าที่ควร

6. ด้านตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษาคูณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 6 และตารางที่ 7

ตารางที่ 6 จำนวนตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัย/ ตำแหน่งวิชาการ	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ วุฒิปริญญาเอก	รองศาสตราจารย์ วุฒิปริญญาเอก	รองศาสตราจารย์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิปริญญาเอก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ไม่มีตำแหน่งวิชาการ วุฒิปริญญาเอก	ตำแหน่งอาจารย์และ ผู้ทรงคุณวุฒิ	รวม
1.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	-	1	-	2	4	-	-	7
2.มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	2	2	-	-	-	-	4
3.วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล	2	2	2	2	5	10	11	34
4.วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	-	2	-	3	-	3	-	8
5.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร	-	2	-	2	3	4	2	13
รวม	2	9	4	9	12	17	13	66
ค่าเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์)	3.03	13.63	6.06	13.63	18.19	25.76	19.70	100

ตารางที่ 7 จำนวนสาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัย/สาขาที่จบการศึกษา	มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)	ดุริยางควิทยา (Musicology)	ดนตรีศึกษา (Music Education)	สาขาอื่น ๆ	รวม
1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3	2	-	2	7
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	-	-	4	4
3. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล	1	5	5	23	34
4. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	3	-	-	5	8
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร	2	1	2	8	13
รวม	9	8	7	42	66
ค่าเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์)	13.64	12.12	10.60	63.64	100

จากผลการวิเคราะห์ งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาด้านตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พบว่า ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พบมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ไม่มีตำแหน่งวิชาการแต่มีวุฒิปริญญาเอก รองลงมา คือ ตำแหน่งอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ และตำแหน่งตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตำแหน่งที่มีจำนวนเท่ากัน คือ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์คุณวุฒิ

ปริญญาเอก และตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์คุณวุฒิปริญญาเอก ตำแหน่งที่พบน้อยที่สุด คือ ตำแหน่งศาสตราจารย์ ซึ่งเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ แต่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษทางดนตรีโดยเฉพาะ และ ตำแหน่งศาสตราจารย์ กิตติมศักดิ์ คุณวุฒิปริญญาเอก ตำแหน่งที่พบน้อย คือ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ คุณวุฒิปริญญาเอกทางดนตรี สาขาที่จบการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พบว่าสาขาที่พบมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาที่จบสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ดนตรี รองลงมาคือ สาขามานุษยวิทยา ศึกษาศาสตร์ สาขาดุริยางควิทยาและสาขาดนตรีศึกษา ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์งานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยในการศึกษารุ่นนี้ มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาที่พบในรอบ 20 ปีส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาเอกแต่ไม่ตำแหน่งทางวิชาการ ร้อยละ 25.75 และจบการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ดนตรี ร้อยละ 63.64 นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาที่จบการศึกษาในดุริยางควิทยาและดนตรีศึกษา รวมกันร้อยละ 22.72 และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มานุษยดุริยางควิทยาโดยตรงมีเพียงร้อยละ 13.64 หากพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ คุณวุฒิปริญญาเอก สาขามานุษยดุริยางควิทยา พบว่ามีน้อยมาก ทั้งนี้สะท้อนการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาในสาขามานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยอย่างยิ่ง ปัจจัยนี้อาจส่งผลให้คุณลักษณะของงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาไม่เป็นไปตามลักษณะของศาสตร์ทางมานุษยดุริยางควิทยา ดังนั้น สถาบันหรือหน่วยงานของรัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ทุนการศึกษาให้บุคลากรได้ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศอย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยในรอบสองทศวรรษนี้ มีคุณลักษณะด้านสาขาและสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในชื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งที่ตรงและไม่ตรงตามลักษณะของศาสตร์ ชื่อที่ใช้มีลักษณะกว้างๆ ทั้งในเชิงมานุษยดุริยางควิทยา หรือดุริยางควิทยา บางสาขามีงานวิจัยทั้งด้าน มานุษยดุริยางควิทยาดุริยางควิทยา และดนตรีศึกษาอยู่ในสาขาเดียวกัน นอกจากนี้มีบางมหาวิทยาลัยที่สังกัดอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านดนตรีโดยตรง บางมหาวิทยาลัยสังกัดอยู่กับคณะหรือหน่วยงานอื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาดนตรีไทยในปัจจุบัน ของ สุพัตรา วิไลลักษณ์ (2556) ในด้านชื่อหลักสูตรที่มีหลากหลายแตกต่างกัน รวมถึงการไปอยู่ร่วมกับหลักสูตรอื่น ซึ่งท้ายที่สุดก็ต้องยุติการเรียนการสอนไปด้วยเหตุผลและข้อจำกัดอื่น ๆ

คุณลักษณะด้านระเบียบวิธีวิจัย ร้อยละ 24.48 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดุริยางควิทยาและระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร ซึ่งเป็นงานวิจัยมีคุณลักษณะไม่ตรงตามระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา

คุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัยทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกร้อยละ 92.78 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาภายในประเทศ ร้อยละ 7.22 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาภายนอกประเทศ ซึ่งมีจำนวนน้อยทั้งนี้หากมีการศึกษาวิจัยภายนอกประเทศมากขึ้นจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษามานุษยดุริยางควิทยาในประเทศไทยอย่างยิ่ง

คุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาด้านประเภทของเนื้อหาในการศึกษาวิจัย ร้อยละ 29.84 เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงดุริยางควิทยา เนื่องจากเนื้อหาที่ศึกษาเป็นเรื่องที่ศึกษาเฉพาะตัวดนตรี การวิเคราะห์บทเพลง ทำนองเพลง ไม่มีการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมหรือการศึกษาภาคสนาม หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่สอดคล้อง หรือสัมพันธ์กับแนวคิดในการวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยาที่ ปัญญา รุ่งเรือง (2546) สุกีรี เจริญสุข (2530) Bruno Nettel (1964) ได้กล่าวไว้ในบทนำข้างต้น

คุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยวิทยาควิทยาต้านปีท่จบการศึกษาของทศวรรษแรก งานวิจัยทางมานุษยวิทยาควิทยาพบมากที่สุด สาขาคณิตศาสตร์ วัฒนธรรมศึกษา และสาขามานุษยวิทยาควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นส่วนใหญ่ และช่วงปลายทศวรรษที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2551–2560 พบในสาขาคณิตศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา จำนวนหนึ่งแต่ไม่มาก เนื่องจากเริ่มเปิดการเรียนการสอนมาด้วยระยะสั้น ๆ ทศวรรษหลัง สาขาคณิตศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา และสาขามานุษยวิทยาควิทยา มีจำนวนงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนสาขาคณิตศาสตร์วิทยา สาขาวัฒนธรรมศึกษายังต่อเนื่องแต่ไม่มากนัก ผวนกับงานวิจัยของสาขาดุริยางคศิลป์ที่ปรากฏขึ้นบ้างเป็นระยะ ๆ

คุณลักษณะงานวิจัยทางมานุษยวิทยาควิทยาต้านตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คุณวุฒิและสาขาที่จบการศึกษานั้นยังขาดแคลนบุคลากรด้านมานุษยวิทยาควิทยาโดยตรงอยู่มาก อย่างไรก็ตามจำนวนสาขามานุษยวิทยาควิทยา พบว่ามีมากกว่าสาขาดุริยางควิทยา และสาขาคณิตศาสตร์ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ไทยในปัจจุบัน ของ สุพัตรา วิไลลักษณ์ (2556) ในประเด็นของ แต่ละสถาบันได้เชิญอาจารย์พิเศษและวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางมาให้ความรู้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ๆ พบว่ามากที่สุดถึงร้อยละ 63.64 ซึ่งอาจจะเพราะบางสาขาเปิดการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างดนตรีและวัฒนธรรม

อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกสาขามานุษยวิทยาควิทยาบางสาขามีไม่มีเลย บางสาขามีเพียง 1 คน หรือบางสาขามีคุณวุฒิปริญญาโทที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ไทยในปัจจุบัน ของ สุพัตรา วิไลลักษณ์ (2556) ที่พบว่า ผู้สอนในหลักสูตรเฉพาะทางดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน จำนวนอาจารย์ประจำไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดสัมมนา เรื่อง แนวการศึกษาและการวิจัยทางมานุษยวิทยาควิทยา ในปัจจุบันและอนาคต สำหรับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขามานุษยวิทยาควิทยา เพื่อสร้างความเข้าใจในศาสตร์ให้ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ควรมีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยาควิทยาในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสพการณ์ระหว่างนักมานุษยวิทยาควิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

ณรงค์ โปธิพิทักษ์นันท์. (2556). **ระเบียบวิธีวิจัย หลักการและแนวคิด เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร. บริษัท แอคทีฟ พรินซ์ จำกัด.

ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). **หลักวิชามานุษยวิทยาควิทยา (เอกสารประกอบการเรียน)**. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). **ปรัชญาวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุพัตรา วิไลลักษณ์. (2556). **การจัดการศึกษาดนตรีไทยในอนาคต**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อานันท์ นาคคง. 2552. **เส้นทางสายมานุษยดนตรีวิทยา**. งานประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 8 “ผู้คน ดนตรีชีวิต” คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Alan P. Merriam. (1964). **The Anthropology of Music**. U.S.A. University Press.
- Bruno, Nettl. (1964). **Theory & Method in Ethnomusicology**. London: Collier Macmillan.
- Bruno Nettl. (1983). **The Study of Ethnomusicology Twenty-nine Issues and Concepts**. U.S.A. University of Illinois.
- Charles Seeger, A. (1962). **Styles of Musical Ethnography**. U.S.A.
- Helen Myers. (1992). **Ethnomusicology and Introduction**. New York. W.W. Norton & Company Inc.
- Kunst, Jaap. (1959). **Study in Ethnomusicology**. The Hague. Netherlands.
- Mantle, Hood. (1971). **The Ethnomusicologist**. New York: Mc Graw-Hill.
- Mogalakwe, M. (2006). **The use of documentary research methods in social research**. African sociological review. 10 (1). p. 221-230.
- Scott, J. (2006). **Documentary research**. London: Sage.
- Scott, J. (1990). **A matter of record. Documentary sources in social research**. Polity press. Cambridge.